

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/publikacje/ksiazki-krakow/30793,Emisariusz-Wolnej-Polski-Biografia-polityczna-Waclawa-Felczaka-1916-1993.html>
23.04.2024, 13:33

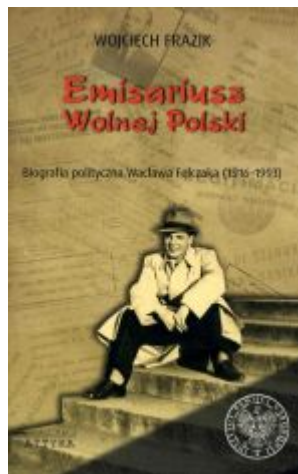
Emisariusz Wolnej Polski. Biografia polityczna Wacława Felczaka (1916-1993)

**Wojciech Frazik, *Emisariusz Wolnej
Polski. Biografia polityczna Wacława
Felczaka (1916-1993)*, Kraków 2013,
711 s.**

W fascynującej biografii Wacława Felczaka skupiają się jak w soczewce losy przedstawicieli pokolenia urodzonego około roku 1918. Najpierw wzrastanie i wychowanie w klimacie świeżo odzyskanej niepodległej państwowości, potem zdobywanie wykształcenia i pierwsze próby włączenia się w życie społeczne, polityczne i naukowe. Wybuch wojny, przekreślający dotychczasowy dorobek życia, różne formy walki o przetrwanie narodu i własne. Koniec wojny, który zmusza do wyboru między wiernością wartościom a podporządkowaniem się nowym władcom zniewolonej ojczyzny. Po 1956 r. namiastka normalnego życia z etykietką „wroga Polski Ludowej”. W końcu, po 1989 r. spełnienie żywionych przez pół wieku pragnień, ale równocześnie rozczarowanie kształtem odzyskanej niepodległości. Życiorys w zasadzie typowy, ale w szczegółach tak bogaty, że wystarczyłyby dla obdzielenia kilku osób.

Wychowanie w licznej rodzinie, zaangażowanej w życie społeczne, bardzo wyraźnie określiło jego postawę polityczną i patriotyczną. Studia historyczne, w czasie których zainteresował się problematyką węgierską i podjął naukę języka węgierskiego, zdeterminowały jego los właściwie do końca życia.

Większość II wojny światowej Wacław Felczak spędził na Węgrzech, gdzie odegrał kluczową

rolę w sformowaniu i funkcjonowaniu Placówki „W”, przeznaczonej do utrzymywania łączności między Rządem RP znajdującym się na obczyźnie a jego Delegaturą na Kraj. Placówka w Budapeszcie pełniła (szczególnie w pierwszym okresie wojny) funkcję głównego punktu łączności na trasie Kraj – Centrala, stąd Felczak „Lech” znał kulisy licznych ważnych wydarzeń lub miał w nich swój udział. Wielokrotnie sam pełnił służbę kuriera, kontaktując się z czołowymi postaciami cywilnego podziemia w Polsce. Był kilkakrotnie więziony, uciekał z rąk przeciwników, walczył w partyzantce. Podsumowaniem tego drugiego etapu jego życia było wysłanie go jako emisariusza Polskiego Państwa Podziemnego do Londynu, by przedstawił sytuację w Kraju i motywy likwidacji podziemia w jego wojennym kształcie.

Po wojnie Felczak stanął po stronie tych, którzy nie godzili się z narzuconą Polsce rzeczywistością i podjęli próbę dalszej walki. Od jesieni 1945 r., jako Wacław Lechicki, brał aktywny udział w próbach stworzenia nowego cywilnego podziemia w Polsce i zapewnienia mu łączności z rządem w Londynie. Nie tylko wykonywał zleczone mu zadania, ale starał się sam kreować fakty polityczne. Był niewątpliwie najwybitniejszym kurierem rządowym w tym czasie, dysponującym na przełomie 1946 i 1947 r. własną autonomiczną drogą. Równocześnie podjął on – przerwane przez wojnę – studia historyczne, których zwieńczeniem miał być doktorat napisany w Paryżu.

Działalność na emigracji została przerwana przez aresztowanie w Czechosłowacji w grudniu 1948 r., podczas kolejnej konspiracyjnej misji. Przekazany polskiemu Ministerstwu Bezpieczeństwa Publicznego, przeszedł Felczak piekło dwuletniego śledztwa, po którym skazany został na dożywotnie pozbawienie wolności. Tylko zmianie sytuacji politycznej zawdzięczał, że w październiku 1956 r. opuścił więzienie.

Stał się na powrót naukowcem, badaczem dziejów Europy Środkowej, okazał się wspaniałym wychowawcą młodzieży, a równocześnie człowiekiem, który wywarł znaczny moralny wpływ na środowiska niezależne w Krakowie, a przede wszystkim inspirował formowanie się części antykomunistycznej opozycji węgierskiej. Ta ostatnia działalność, z którą związane było ukształtowanie się licznej grupy polonofilskich polityków węgierskich, doceniona jeszcze w latach osiemdziesiątych, była chyba największym osiągnięciem Felczaka w ostatnim okresie jego bogatego życia.

Waga wydarzeń, w których brał udział Wacław Felczak, była tak wielka, że przez pryzmat jego biografii zobaczyć możemy wiele kluczowych, a mało znanych momentów w najnowszych dziejach Polski, a nawet Europy Środkowej. Jego postawa i opinie były punktem odniesienia dla wielu osób i środowisk po 1956 r. Jednak w dotychczasowym naukowym piśmiennictwie historycznym jego postać nie doczekała się szerszego omówienia, także struktury i instytucje, w ramach których działał, nie były przedmiotem ujęć monograficznych. Wynikało to bądź z przyczyn ideologiczno-cenzuralnych, bądź braku dostępu do najważniejszych źródeł. Wszystko to uzasadniało podjęcie trudu napisania jego biografii politycznej.

Autor otrzymał Nagrodę im. prof. Tomasza Strzembosza (wrzesień 2014) za najlepszą książkę dotyczącą historii po 1939 roku.

SPIS TREŚCI

Wstęp

1. Dzieciństwo i młodość (1916-1939)
2. Wojna. W składzie Placówki „W” (1939-1943)
3. Korespondent Delegata Rządu na Kraj (1943-1945)
4. W służbie legalnych władz Rzeczypospolitej (1945-1948)
5. Więzień polityczny (1948-1956)
6. „Na wolności” w PRL (1956-1989)
7. Ostatnie lata życia (1989-1993). Pamięć

Zakończenie

Aneksy

Bibliografia

Indeks osób

Książka do nabycia w:

- Wydawnictwo Attyka
ul. W. Żeleńskiego 29
31-353 Kraków
tel. 012 623 10 18
- Księgarnia internetowa ksiegarniaipn.pl
(punkt sprzedaży: ul. Wallek-Walewskiego 4, 30-094 Kraków)

Gdzie kupić publikacje:

[Kraków](#)